

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om arbetsrådet och om undantagstillstånd inom arbetarskyddet och vissa lagar som har samband med den

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att lagen om arbetsrådet och om undantagstillstånd inom arbetarskyddet, semesterlagen, lagen om samarbete inom företag, lagen om skydd i arbete, lagen om unga arbetstagare, lagen om hushållsarbetstagares arbetsförhållande samt arbetstidslagen ändras till den del de stadgar om arbetsrådet. Enligt förslaget skall arbetsrådets rätt att på ett juridiskt bindande sätt avgöra vissa tillämpningsfrågor i anslutning till nämnda lagar slopas. Däremot skall

arbetsrådet avge icke-bindande utlåtanden om tillämpningen och tolkningen av lagarna.

Den nya arbetstidslagen träder i kraft den 23 november 1996 och stadgandet om maximiantalet övertidstimmar först vid ingången av år 1997. Därför föreslås att till arbetstidslagen fogas ett stadgande som förtydligar saken.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft samtidigt som arbetstidslagen, dvs. den 23 november 1996.

ALLMÄN MOTIVERING

1. Inledning

Arbetsrådet är en specialmyndighet som lyder under arbetsministeriet och har till uppgift att behandla frågor som aktualiseras vid tillämpningen av de viktigaste arbetarskyddslagarna. Statsrådet utser dess medlemmar med iakttagande av trepartsprincipen.

Arbetsrådet avgör på ett för domstolar, andra myndigheter och enskilda parter bindande sätt frågor som gäller tillämpningsområdet för separat stiftade arbetarskyddslag. Arbetsrådet sköter sålunda i sak domstolarnas uppgifter. Den ger också allmängiltiga, icke bindande utlåtanden om tolkningen av de övriga stadgandena i dessa arbetarskyddslag. Dessutom är arbetsrådet besvärsmyndighet i undantagstillståndsärenden.

Genom att anförtro arbetsrådet uppgifter som gäller avgöranden och utlåtanden har man framför allt strävat efter att snabbt och

på ett riktigt och enhetligt sätt lösa olika problem i anslutning till tillämpningen av arbetarskyddslagarna. Dylika problem uppkommer i synnerhet då nya arbetarskyddsstadganden träder i kraft. I samband med revideringen av arbetstidslagen har även arbetsrådets ställning accentuerats.

Det anses med tanke på frågor som har samband med tillämpningen av arbetarskyddslagarna viktigt att arbetsrådet bibehålls huvudsakligen i sin nuvarande form. Arbetsrådets rätt att i egenskap av förvaltningsmyndighet meddela avgöranden, som är bindande för lagskipningsorganen, i frågor som gäller arbetarskyddslagarnas tillämpningsområde föreslås dock bli slopad. Avsikten är att det skall vara möjligt att hos arbetsrådet få utlåtanden som inte är juridiskt bindande i frågor som gäller dessa lagar och andra dylika lagar.

2. Nuläge

2.1. Lagstiftning och praxis

Arbetsrådet inrättades i enlighet med nordiska förebilder genom lagen om arbetsrådet och om undantagstillstånd inom arbetarskyddet (608/46), nedan *arbetsrådslagen*. Samtidigt gavs förordningen om arbetsrådet och om undantagstillstånd inom arbetarskyddet (609/46) och förordningen om ärenden, vilka skola handläggas i arbetsrådet (757/46), nedan *1946 års förordning*. Arbetsrådets sammansätts enligt trepartsprincipen. Antalet s.k. obundna medlemmar, arbetsgivarmedlemmar och arbetstagarmedlemmar är lika stort.

Enligt lagens 2 § består arbetsrådet av minst nio medlemmar, vilka förordnas av statsrådet för tre år i sänder. En av medlemmarna förordnas av statsrådet till ordförande och för de andra medlemmarna förordnas på samma sätt en eller flera suppleanter.

Arbetsrådet handlägger enligt 1 § arbetsrådslagen frågor som gäller arbetstid, semester, användning av barn och unga personer i arbete samt arbetarskydd i övrigt i lagar som anges genom förordning.

Enligt 1 § förordningen om ärenden som skall handläggas i arbetsrådet (485/79), som ersätter 1946 års förordning, behandlar arbetsrådet frågor som uppkommer vid tillämpningen av följande lagar om arbetarskydd:

- arbetstidslagen (604/46)
- lagen om arbetstid inom handelsrörelser och kontor (400/78)
- lagen om arbetet i bagerier (302/61)
- lagen om arbetstiden inom lantbruket (31/70)
- lagen om arbetstid för gårdskarlar (284/70)
- lagen om skydd för unga arbetstagare (669/67)
- lagen om skydd i arbete (299/58)
- semesterlagen (272/73)
- lagen om hushållsarbetstagares arbetsförhållande (951/77).

Lagen om skydd för unga arbetstagare upphävdes vid ingången av 1994 genom lagen om unga arbetstagare (998/93).

Dessutom hör det enligt förordningens 2 § till arbetsrådets uppgifter att behandla och avgöra de underställningar och besvär som gäller undantagstillståndsärenden och som avses i 13 § läroavtalslagen (422/67), samt i 2 § lagen om samarbete inom företag

(725/78) avsedda frågor om tillämpningen av lagen. Läroavtalslagen upphävdes vid ingången av 1993 genom lagen om läroavtalsutbildning (1605/92), som inte innehåller något stadgande som motsvarar 13 § i den upphävda lagen.

Uppräkningen i förordningen är uttömmande. Även om arbetsrådet kan avgöra tillämpningsfrågor som gäller lagen om samarbete i företag, kan det inte avge utlåtande om andra frågor som har samband med tillämpningen av lagen. Arbetsrådet behandlar inte heller tolkningsfrågor som gäller t.ex. semesterlagen för sjömän (433/84), sjöarbetstidslagen (296/76), lagen om arbetstiden på fartyg i inrikestrafik (248/82) eller lagen om arbetsavtal (320/70).

Enligt 9 § 1 mom. arbetsrådslagen har arbetsrådet till uppgift

1) att avgöra, huruvida företag, inrättning eller arbete av visst slag skall vara underkastad i 1 § nämnd lag,

2) att behandla och avgöra i 2 a kap. avsedda ansökningar om ändring i undantagstillståndsärenden, samt

3) att på begäran av domstol, arbetarskyddsmyndighet, arbetsgivarnas eller arbetstagarernas centralorganisationer, finansministeriet, kommunala arbetsmarknadsverket och kyrkans avtalsdelegation avge utlåtanden i tillämpningsfrågor som gäller de lagar som avses i 1 §.

Arbetsrådet kan enligt 9 § 2 mom. även göra behövliga framställningar för utvecklande av lagstiftningen om arbetarskyddet.

De avgöranden gällande tillämpningsområdet för arbetarskyddslagarna som avses i 9 § 1 mom. 1 punkten arbetsrådslagen har gällt gränsdragningen mellan huruvida en person som utför arbete kan betraktas som en arbetstagare anställd i arbetsavtalsförhållande eller som en egen företagare, vilken inte omfattas av lagarna. Därtill har arbetsrådet avgjort meningsskiljaktigheter om vilken av många lagar som reglerar arbetstiden som skall tillämpas på ett visst arbete samt om ett visst arbete omfattas av en arbetstidslag eller om det helt och hållet har lämnats utanför lagens tillämpningsområde. Arbetsrådet skall avgöra om en arbetstagare i ledande ställning räknas som en sådan arbetstagare enligt 3 § 2 mom. arbetstidslagen eller en arbetstagare i arbetsledarställning som en sådan i 4 § 2 mom. lagen om arbetstiden inom lantbruket avsedd arbetstagare, vilka bägge omfattas av nämnda lagar.

Därtill har avgörandet av enstaka frågor i de olika lagarna överförts på arbetsrådet. T.ex. frågor om huruvida ett avtal om flexitid på en arbetsplats överensstämmer med stadgandena i arbetstidslagen, lagen om arbetstiden inom lantbruket eller lagen om arbetstiden inom handelsrörelser och kontor, eller om huruvida ett arbete skall betraktas som inledande och avslutande arbete i enlighet med nämnda lagar, kan hänskjutas till arbetsrådet.

Arbetsrådet meddelar bindande beslut i tillämpningsfrågor samt i sådana fall då det finns uttryckliga stadganden om beslutanderätten. I dylika fall är arbetsrådet, på samma sätt som domstolarna, skyldigt att avgöra frågan. Besluten är slutgiltiga och får inte överklagas. Enligt högsta domstolens avgörande HD 1966 II 89 var arbetsrådets avgörande därav, huruvida arbetstagare skulle anses underlyda arbetstidslagen, bindande för domstol.

De undantagstillståndsärenden som avses i 9 § arbetsrådslagen behandlades i arbetsrådet till dess det växande antalet ärenden ledde till att rätten att medge undantagstillstånd fr.o.m. den 1 juni 1979 gavs till dispensektionerna vid arbetarskyddsdistriktens arbetarskyddsnämnder genom en lagändring (26/79). Arbetsrådet är fortfarande behörigt att behandla underställningar och besvär gällande dessa frågor.

Arbetsrådet kan avge sådana allmängiltiga utlåtanden som avses i 9 § arbetsrådslagen i alla frågor som gäller tillämpningen och tolkningen av de lagar som avses i 1 § arbetsrådslagen. Utlåtandena är inte juridiskt bindande och i dem tas inte heller ställning till enskilda konkreta fall. Utlåtandena är sakkunnigutlåtanden som avges av en myndighet. Arbetsrådets utlåtanden har dock en tryggande funktion med tanke på samordningen av arbetarskyddslagarnas tillämpning eftersom domstolarna i själva verket följer arbetsrådets rekommendationer om tolkningen av frågor.

I samtliga lagar som nämns i 1 § arbetsrådslagen stadgas om begäran om sådant avgörande av arbetsrådet som avses i 9 § 1 mom. 1 punkten. Arbetstidslagens 4 §, 2 § lagen om arbetstiden inom handelsrörelser och kontor, 5 § lagen om arbetstiden inom lantbruket, 20 § lagen om arbetstiden för gårdskarlar, 2 § semesterlagen, 7 § lagen om skydd i arbete, 2 § lagen om samarbete inom företaget och 3 § lagen om hushållsarbete-

res arbetsförhållande innehåller alla i stort sett likalydande stadganden om hur ett ärende anhängiggörs vid arbetsrådet. Lagen om arbetet i bagerier innehåller inga direkta stadganden om att arbetsrådet även kan avgöra tillämpningsfrågor som hör till lagens tillämpningsområde, men arbetsrådet har av tradition ansett att lagen omfattas av dess behörighet (AR 347—54, 489—58, 654—62 och 882—70).

I enlighet med de stadganden som nämns ovan skall arbetsrådet på begäran av allmän åklagare, arbetarskyddsmyndighet eller arbetstagarnas och arbetsgivarnas centralorganisationer avgöra de tillämpningsfrågor som avses i den ifrågavarande lagens respektive stadgande. En enskild arbetsgivare eller arbetstagare kan inte direkt på egen begäran anhängiggöra ett ärende och få det avgjort.

Enligt stadgandena skall dock arbetarskyddsbyrån, om en part yrkar det, hänskjuta tillämpningsfrågan till arbetsrådet, om inte ärendet i övrigt anses vara entydigt.

Om avgörandet av ett ärende som är anhängigt vid domstol beror på en fråga som gäller lagens tillämpningsområde, kan domstolen med stöd av stadgandena ovan överföra denna fråga till arbetsrådet för avgörande, om domstolen anser detta vara nödvändigt eller om en part yrkar det. I detta fall kan domstolen dock avgöra ärendet först när den har tagit del av arbetsrådets avgörande eller utlåtande.

Ett ärende kan alltid överföras om en domstol anser det vara nödvändigt. Formuleringen av stadgandena är olika beroende på i vilken mån en domstol på yrkande av en part är skyldig att överföra en tillämpningsfråga till arbetsrådet för avgörande. Lagberedningshandlingarna innehåller inte någon motivering till skillnaderna i formuleringen av stadgandena.

Lagen om unga arbetstagare har ändrats från och med den 22 juni 1996 bl.a. så, att enligt lagens 14 § 1 mom. arbetsrådet kan avge utlåtanden om tillämpningen eller tolkningen av lagen. Enligt 2 mom. kan en domstol begära utlåtande av arbetsrådet på eget initiativ eller om en part yrkar det.

2.2. Bedömning av nuläget

Arbetsrådet har sedan år 1946 gett sammanlagt över 1 300 avgöranden och utlåtanden i frågor, som gäller tillämpningen av arbetarskyddslagarna, till domstolar, åklaga-

re, arbetarskyddsmyndigheter och arbetsmarknadsorganisationer.

Tidsperioden rymmer betydande lagstiftningsprojekt, och arbetsrådets tungt vägande ställningstaganden gällande olika tolkningsproblem i anslutning till dem har erhållits snabbt. Enligt trepartsprincipen har företrädare för sådana arbetsmarknadsorganisationer som medverkat i ett lagstiftningsprojekt med sin sakkännedom i arbetsrådet kunnat påverka tillämpningen av olika stadganden. Också i undantagstillståndsärenden har arbetsrådet i egenskap av besvärmyndighet upprätthållit en enhetlig praxis inom olika arbetarskyddsdistrikt. Arbetsrådet har rätt att avgöra frågor om tillämpningen av arbetarskyddslagarna på ett sätt som är bindande för både parten och domstolen. Arbetsrådet saknar sådana medel för skaffande av bevis som domstolarna har. En situation, där den lagskipande myndigheten är bunden av arbetsrådets avgörande i ett tvistemål, är med tanke på rättsordningen dock inte tillfredsställande.

3. Propositionens mål och de viktigaste förslagen

I propositionen föreslås att arbetsrådet endast skall ha rätt att avge utlåtanden. Enligt propositionen skall domstolarna alltjämt som stöd för sitt beslutsfattande kunna inbegära utlåtanden av arbetsrådet om tolkningen av lagen om arbetarskydd. Det föreslås också att arbetarskyddsdistriktens arbetarskyddsbyråer, arbetsgivarnas och arbetstagarnas centralorganisationer, det ministerium som behandlar statens arbetsmarknadspolitik, kyrkans avtalsdelegation och kommunala arbetsmarknadsverket fortfarande skall kunna överföra frågor som gäller arbetarskyddslagstiftningen till arbetsrådet för utlåtande. Dessutom skall landskapsstyrelsen i landskapet Åland och kommunala avtalsdelegationen i landskapet Åland kunna be om utlåtanden. Även om den lagstadgade beslutanderätten slopas, besitter arbetsrådet fortfarande sakkännedom och kunskap om det praktiska arbetslivet i branschen. Sålunda skulle arbetsrådets utlåtanden fortfarande vara av stor betydelse i styrningen av rättspraxis.

I 9 § 1 mom. 1 punkten lagen om arbetsrådet och om undantagstillstånd inom arbetarskyddet skall uppräknas alla de instanser som kan begära utlåtande av arbetsrådet. I stadgandet skall hänvisas till att möjligheten

att avge utlåtande endast gäller ifall så är stadgat i de lagar som avses i lagens 1 §. Enligt 2 § 5 mom. lagen om samarbete inom företag har arbetsministeriet rätt att begära utlåtande av arbetsrådet. I 9 § arbetsrådslagen skall arbetsministeriet inte nämnas bland dem som kan begära utlåtande.

Det föreslås att i alla lagar som gäller arbetarskydd, utom lagen om samarbete inom företag (725/78), skall intas ett enhetligt stadgande om rätt att begära arbetsrådets utlåtande i frågor som gäller tolkningen och tillämpningen av lagen i fråga. I lagen om samarbete inom företag har rätten att begära utlåtande begränsats.

I stadgandet om arbetsrådets uppgifter såsom besvärmyndighet i undantagstillståndsärenden föreslås inga ändringar.

4. Propositionens verkningar

4.1. Ekonomiska verkningar

Propositionen har inga betydande ekonomiska verkningar.

4.2. Verkningar i fråga om organisation och personal

Propositionen har inga verkningar i fråga om organisation eller personal.

4.3. Verkningar för medborgarna

Propositionen har inga verkningar för medborgarna eller för jämställdheten mellan medborgarna.

5. Beredningen av propositionen

Arbetsministeriet tillsatte den 18 februari 1993 en arbetsgrupp med uppgift att utreda arbetsrådets ställning (AM:s arbetsgrupp 1993: 35). Arbetsgruppen skulle särskilt med beaktande av förändringarna i arbetslivet samt ändringarna i arbetslagstiftningen reda ut de eventuella behoven av ändringar i arbetsrådets nuvarande uppgifter och framlägga erforderliga förslag om arbetsrådets uppgifter, beslutsförhet, sammansättning, arbetsmetoder och personal. Arbetsgruppen överlämnade sitt betänkande till arbetsministeriet den 31 augusti 1993. Även arbetsrådet har gett sitt utlåtande i frågan.

6. Andra omständigheter som inverkat på propositionens innehåll

Den konvention om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (FördrS 19/90) som ingåtts mellan Europarådets medlemsstater behandlar bl.a. rätten till en rättvis rättegång (artikel 6). Enligt stycke 1 i avtalsbestämmelsen skall envar vara berättigad till en rättvis och offentlig rättegång inom skälig tid och inför en oavhängig och opartisk domstol, som upprättats enligt lag, när det gäller att pröva hans rättigheter och skyldigheter.

I frågor som gäller en persons rättigheter och skyldigheter är personen i fråga enligt avtalsbestämmelsen berättigad till domstolsförfarande. Stadgandet förutsätter inte möjlighet att anföra besvär om behandlingen i första instans motsvarar de framställda kraven. Även andra organ än sådana som hör till den egentliga domstolsorganisationen i ett land kan komma i fråga om de är oavhängiga och opartiska.

Med oavhängighet har i praktiken avsetts oavhängighet gentemot lagstiftarna, den verkställande makten och parterna i tvisten. T.ex. en nära organisatorisk kontakt mellan lagskipningsorgan och den verkställande makten eller en myndighet som är part kan i parternas och allmänhetens ögon ifrågasätta oavhängigheten på ett sätt som strider mot avtalsbestämmelserna. Det är dock inte i sig förbjudet att utnämna en domare på viss tid. Inte heller det att lekmanamedlemmar eller vissa intresseinstanser är företrädare i lagskipningsorganet strider mot avtalsbestämmelserna, om inte intresseinstansernas gemensamma intressen kan anses stå emot en enskild persons rättigheter.

Enligt huvudregeln förutsätter avtalsbestämmelsen att ärenden som omfattas av dess

behörighet undergår offentlig muntlig behandling åtminstone i en rättsinstans. Arbetsrådets avgörande av tillämpningsfrågor gäller otvivelaktigt medborgarnas rättigheter och skyldigheter. I ett avgörande kan t.ex. på ett för parterna och domstolarna bindande sätt beslutas om en person har varit anställd i arbetsavtalsförhållande eller arbetat som privat företagare.

I anslutning till ikraftbringandet av fördraget lade Finland in sin enda reservation gällande just den bestämmelse som behandlas här. Reservationen gäller muntlig behandling i allmänna fullföljdsdomstolar och allmänna förvaltningsdomstolar samt i vissa specialdomstolar och i prövningsnämnden. Reservationen gällde inte arbetsrådet.

Eftersom det enligt propositionen föreslås att arbetsrådet endast skall ha rätt att avge utlåtanden i tvistemål, strider avtalsbestämmelserna inte mot Finlands rättsordning.

Enligt artikel 177 i Romfördraget skall en domstol, mot vars avgöranden det inte finns något rättsmedel enligt nationell lagstiftning, föra frågan vidare till EU:s domstol. I juridisk litteratur har det diskuterats om arbetsrådet kan anses som en sådan domstol enligt artikel 177 i Romfördraget, eftersom man enligt 13 § arbetsrådslagen inte kan söka ändring i arbetsrådets beslut genom besvär. Eftersom arbetsrådet enligt förslaget endast skall kunna avge utlåtanden, verkar arbetsrådet inte ha möjlighet att begära förhand-savgöranden angående tolkningen av sådan gemenskapsrätt som anknyter till tillämpningen av lagar som hör till arbetsrådets kompetensområde. Arbetsrådet kunde däremot vid behov anvisa den domstol som begärt rådets utlåtande att begära ett förhandsavgörande.

DETALJMOTIVERING

1. Lagförslagen

1.1. Lagen om arbetsrådet och om undantagstillstånd inom arbetarskyddet

1 §. Avsikten är att i stadgandet skall konstateras arbetsrådets allmänna behörighet att under tillsyn av vederbörande ministerium behandla frågor som gäller arbetstid, semester, användning av barn och unga personer i arbete och arbetarskydd i övrigt. I denna proposition har i 1 § slopats hänvisningen till 1946 års förordning, genom vilken de lagar som skall behandlas i arbetsrådet bestäms. I den gällande förordningen om ärenden som skall handläggas i arbetsrådet nämns de lagar som gäller arbetarskyddet och de frågor i anslutning till lagarna som behandlas av arbetsrådet. I samtliga lagar har för närvarande dessutom separat konstaterats arbetsrådets behörighet att avgöra tillämpningsfrågor som gäller lagen. Avsikten är att när arbetsrådets bindande rätt att meddela avgöranden slopas, skall i alla lagar tas in ett särskilt stadgande om begäran om utlåtanden av arbetsrådet. Detta upprepas i förordningen, och kan därför här upphävas som onödigt.

9 §. Arbetsrådets rätt att avgöra om vissa företag, inrättningar eller arbeten skall anses som sådana, på vilka den lag som avses i 1 § skall tillämpas, föreslås bli slopat. Enligt 9 § 1 mom. 1 punkten skall arbetsrådet ha som uppgift att avge utlåtanden om tillämpningen och tolkningen av de lagar som avses i 1 §. Utlåtande kan begäras av domstol, arbetarskyddsdistriktens arbetarskyddsbyråer, arbetsgivarnas eller arbetstagarnas centralorganisationer, det ministerium som behandlar statens arbetsmarknadspolitik, kyrkans avtalsdelegation, kommunala arbetsmarknadsverket, landskapsstyrelsen i landskapet Åland eller kommunala avtalsdelegationen i landskapet Åland, vilka nämns i stadgandet. Rätt att begära utlåtande föreligger endast om så stadgas i den lag som avses i 1 § arbetsrådslagen.

Utlåtande av arbetsrådet kan begäras i frågor som gäller tillämpningen eller tolkning-

en av vilken som helst av de lagar som avses i 1 §. På så sätt kan även sådana ärenden, i vilka arbetsrådet enligt gällande lag har rätt att meddela avgörande, fortfarande behandlas av arbetsrådet såsom frågor om vilka skall ges utlåtande. Lagen om samarbete i företag utgör dock som tidigare ett undantag. Enligt dess 2 § 5 mom. kan utlåtande begäras endast om frågor som gäller tillämpningen av lagen. Utlåtandet skall inte vara bindande för domstolen. Avsikten är att utlåtandet skall kunna iakttas i domstolsavgörandet vid sidan om allt annat som utretts. Eftersom det inte föreslås några andra betydande ändringar i arbetsrådets uppgifter eller sammansättning, skulle arbetsrådet även framöver ha samma sakkännedom och arbetsmarknadsparternas förtroende som för närvarande.

13 §. I ärenden som gäller meddelande av avgöranden har arbetsrådet enligt 13 § 2 mom. i gällande lag rätt att utan hinder av att avgörandet vunnit laga kraft ta ett beslut till ny behandling, om det framgår att avgörandet har grundat sig på felaktiga uppgifter eller om omständigheterna på ett avgörande sätt har ändrats. Det föreslås att stadgandet upphävs och att rätten att meddela avgöranden samtidigt slopas.

1.2. Semesterlagen

2 §. I lagförslaget föreslås en ändring av 2 § semesterlagen, som behandlar arbetsrådets rätt att meddela avgöranden vid fastställandet av lagens tillämpningsområde. Med stöd av stadgandet har arbetsrådet meddelat avgöranden i frågor om huruvida en person, då han arbetat, varit anställd i arbetsförhållande eller arbetat för egen räkning som privat företagare. Avsikten är att rätten att meddela avgöranden skall slopas. Enligt den föreslagna 2 § avger arbetsrådet utlåtanden i frågor som gäller tillämpningen och tolkningen av lagen på det sätt som stadgas i lagen om arbetsrådet och om undantagstillstånd inom arbetarskyddet.

Enligt gällande 2 mom. skall arbetarskyddsbyrån hänskjuta en fråga till arbetsrå-

det för avgörande om en part det yrkar och om saken inte i övrigt bör anses uppenbart klar. Det föreslås att stadgandet upphävs som onödigt.

Enligt gällande 3 mom. kan domstolen när det gäller lagens tillämpning enligt egen prövning hänskjuta frågor till arbetsrådet för avgörande. På samma sätt kan domstolen, om en part yrkar det och saken inte bör anses uppenbart klar, hänskjuta frågan till arbetsrådet. Det föreslås att stadgandet slopas, eftersom domstolen inte till sin status avviker från andra som begär utlåtanden. Inhämmandet av utlåtande skall alltid vara beroende av egen prövning hos den som begär utlåtandet.

Enligt det nya 2 mom. kan en domstol inbegära arbetsrådets utlåtande i frågor som gäller lagens tillämpningsområde på eget initiativ eller om en part yrkar det. Domstolen fattar själv beslut om begäran om utlåtande.

1.3. Lagen om samarbete inom företag

2 §. *Tillämpningsområde.* I stadgandet om tillämpningsområde i lagen om samarbete inom företag begränsas bl.a. lagens tillämpningsområde till att gälla endast sådana företag, vars personal i arbetsförhållande normalt uppgår till minst 30 personer. Dessutom tillämpas lagen på uppsägningar som verkställs av produktionsorsaker eller ekonomiska skäl i företag, vars personal normalt uppgår till minst 20 personer, om arbetsgivaren överväger en uppsägning av minst 10 arbetstagare. Enligt stadgandet tillämpas lagen inte i statens eller kommunens ämbetsverk eller inrättningar.

I propositionen föreslås att lagens 2 § 6 mom. upphävs och att 2 § 5 mom., som gäller arbetsrådets rätt att meddela avgöranden i tillämpningsfrågor, ändras. Arbetsrådets uppgift att avgöra om ett företag eller en inrättning skall anses vara av det slag på vilken lagen skall tillämpas, föreslås bli upphävd. Enligt förslaget kan arbetsrådet på begäran av vederbörande ministerium, arbetsgivarernas eller arbetstagarnas centralorganisationer samt domstolar avge utlåtande i denna fråga. Det föreslås att domstolarna tas in i 5 mom. som sådana instanser som kan begära utlåtande. I fråga om domstolars status då de begär utlåtande hänvisas till det som framförts beträffande semesterlagen.

1.4. Lagen om skydd i arbete

7 §. Enligt 7 § i den gällande lagen om skydd i arbete skall arbetsrådet, utöver frågor som gäller tillämpningen av lagen, även avgöra frågor som gäller tillämpningen av lagens 4—6 §§. I den föreslagna lagen slopas arbetsrådets rätt att meddela avgöranden. Enligt förslaget skall arbetsrådet på motsvarande sätt kunna avge utlåtanden i alla frågor som gäller tillämpningen av lagen. Beträffande motiveringen i övrigt hänvisas till de föreslagna ändringarna i semesterlagen.

1.5. Lagen om unga arbetstagare

14 §. *Arbetsrådets utlåtande.* För enhetlighetens skull föreslås att lagrummet ändras så att det får samma innehåll som den föreslagna 2 § semesterlagen. Beträffande motiveringen i övrigt hänvisas till de föreslagna ändringarna av semesterlagen.

1.6. Lagen om hushållsarbetstagares arbetsförhållande

3 §. *Arbetsrådets utlåtande.* Det föreslås att arbetsrådets rätt att meddela avgöranden ersätts med rätt att avge utlåtanden. Beträffande motiveringen i övrigt hänvisas till de föreslagna ändringarna av semesterlagen.

1.7. Arbetstidslagen

3 §. *Arbetsrådets utlåtande.* Det föreslås att 1 mom. ändras så att det får samma innehåll som den föreslagna 2 § semesterlagen.

Det föreslås att paragrafens 2 mom. upphävs. Beträffande motiveringen hänvisas till de föreslagna ändringarna av semesterlagen.

46 §. *Stadganden som upphävs.* Enligt 46 § arbetstidslagen (605/96) upphävs den 23 november 1996 arbetstidslagen (604/46), lagen om arbetstiden inom handelsrörelser och kontor (400/78), lagen om arbetstiden för gårdskarlar (284/70), lagen om arbetstiden inom lantbruket (407/89) och lagen om arbetet i bagerier (302/61), med undantag av 5 §. Enligt 45 § arbetstidslagen träder lagens 19 § som gäller maximiantalet övertidstimmar dock i kraft först den 1 januari 1997. Eftersom det är meningen att de gällande bestämmelserna om maximiantalet övertidstimmar skall tillämpas fram till nämnda da-

tum, föreslås att till lagens 46 § fogas ett 3 mom. som förtydligar detta.

2. Närmare stadganden och bestämmelser

2.1. Förordningen om ärenden som skall handläggas i arbetsrådet

Enligt förslaget har 1 § arbetsrådslagen ändrats så, att den inte längre innehåller en hänvisning till den förordning, i vilken nämns de lagar vilkas tillämpningsfrågor behandlas av arbetsrådet. Om förslaget godkänns, skall nämnda förordning upphävas.

2.2. Förordningen om arbetsrådet och om undantagstillstånd inom arbetarskyddet

Arbetsrådets nuvarande sammansättning har med tanke på de medlemmar som representerar arbetsmarknadsorganisationerna visat sig besvärlig i vissa situationer. Utöver de allmänna medlemmarna krävs för beslutförhet extra medlemmar beroende på om vid sessionen behandlas ärenden som gäller industri, handelsrörelser, byråer eller jordbruk. Detta strikta stadgande har lett till att ärenden har uppskjutits på grund av att arbetsrådet, då en extra medlem har fattats, inte varit beslutsfört.

På grund av detta föreslås att i 1 och 2 §§ förordningen om arbetsrådet och om undantagstillstånd inom arbetarskyddet bestämmelserna om arbetsrådets sammansättning och beslutförhet upphävs. I enlighet med 2, 3 och 6 §§ arbetsrådslagen skall sålunda alla medlemmar som representerar arbetsmark-

nadsparterna i arbetsrådet delta i behandlingen av samtliga ärenden. Avsikten är att systemet med extra medlemmar frångås helt, vilket innebär att arbetstagar- och arbetsgivar sidan vardera representeras av tre medlemmar. Den nödvändiga sakkunskapen om de olika branscherna fås genom suppleanterna. Enligt den gällande lagen kan för varje medlem förordnas en eller flera suppleanter. För tryggnad av arbetsrådets beslutförhet skall för varje medlem förordnas två suppleanter. Då de medlemmar som representerar arbetsmarknadsparterna och deras suppleanter förordnas, skall med anledning av vad som nämns ovan fästas särskild uppmärksamhet vid de inbördes styrkeförhållandena organisationerna emellan samt vid att representationen inom de branscher, vilkas intressen och arbetsförhållanden i fråga om arbetarskyddet förutsätter specialsakkunskap om ärenden som gäller utlåtanden och undantagstillstånd, tryggas. Om propositionen om ändring av lagen om arbetsrådet och om undantagstillstånd inom arbetarskyddet och av vissa lagar som har samband med den godkänns, bör förordningen om arbetsrådet och om undantagstillstånd inom arbetarskyddet ändras.

3. Ikraftträdande

De föreslagna stadgandena har ett nära samband med revideringen av arbetstidslagstiftningen. Den nya arbetstidslagen träder i kraft den 23 november 1996. På grund av detta föreslås att de föreslagna stadgandena träder i kraft samtidigt som arbetstidslagen.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag

om ändring av lagen om arbetsrådet och om undantagstillstånd inom arbetarskyddet

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen den 2 augusti 1946 om arbetsrådet och om undantagstillstånd inom arbetarskyddet (608/46) 13 § 2 mom., sådant det lyder i lag av den 12 januari 1979 (26/79), och
ändras 1 §, sådan den lyder i lag av den 13 januari 1989 (34/89), och 9 § 1 mom., sådant det lyder delvis ändrat genom nämnda lag av den 12 januari 1979 och lag av den 8 januari 1993 (20/93), som följer:

1 §

För behandlingen av frågor som uppkommer vid tillämpningen av lagar som gäller arbetstid, semester, användning av barn och unga personer i arbete och arbetarskydd i övrigt finns ett arbetsråd som lyder under vederbörande ministerium.

arbetstagarernas centralorganisationer, det ministerium som behandlar statens arbetsmarknadspolitik, kyrkans avtalsdelegation, kommunala arbetsmarknadsverket, landskapsstyrelsen i landskapet Åland eller kommunala avtalsdelegationen i landskapet Åland avge utlåtanden i frågor som gäller tillämpningen och tolkningen av de lagar som avses i 1 §, och

9 §

Arbetsrådet har till uppgift

1) att, enligt vad som stadgas särskilt, på begäran av domstolar, arbetarskyddsdistriktens arbetarskyddsbyråer, arbetsgivarnas eller

2) att behandla och avgöra i kap. 2 a avsedda ansökningar om ändring i undantagstillståndsärenden.

 Denna lag träder i kraft den 23 november 1996.

2.

Lag**om ändring av 2 § semesterlagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras 2 § semesterlagen av den 30 mars 1973 (272/73) som följer:

2 §

Arbetsrådets utlåtande

denna lag enligt vad som stadgas i lagen om
arbetsrådet och om undantagstillstånd inom
arbetarskyddet (608/46).

Arbetsrådet skall avge utlåtanden i frågor
som gäller tillämpningen eller tolkningen av

Denna lag träder i kraft den 23 november
1996.

3.

Lag**om ändring av 2 § lagen om samarbete inom företag**

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen den 22 september 1978 om samarbete inom företag (725/78) 2 § 6 mom.,
sådant det lyder i lag av den 21 december 1990 (1195/90), och
ändras 2 § 5 mom., sådant det lyder i nämnda lag av den 21 december 1990, som följer:

2 §

Tillämpningsområde

företag eller en inrättning skall anses vara av
den arten att denna lag skall tillämpas därpå.

Denna lag träder i kraft den 23 november
1996.

På begäran av domstolar, vederbörande
ministerium eller arbetsgivarnas eller ar-
betstagarnas centralorganisationer skall ar-
betsrådet avge utlåtande om huruvida ett

4.

Lag**om ändring av 7 § lagen om skydd i arbete**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras 7 § lagen den 28 juni 1958 om skydd i arbete (299/58), sådant detta lagrum lyder delvis ändrat genom lag av den 11 juni 1993 (509/93), som följer:

7 §

arbetsrådet och om undantagstillstånd inom
arbetarskyddet (608/46).

Arbetsrådet skall avge utlåtanden i frågor
som gäller tillämpningen eller tolkningen av
denna lag enligt vad som stadgas i lagen om

Denna lag träder i kraft den 23 november
1996.

5.

Lag**om ändring av 14 § lagen om unga arbetstagare**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras 14 § lagen den 19 november 1993 om unga arbetstagare (998/93), sådant detta lag-
rum lyder i lag av den 14 juni 1996 (408/96), som följer:

14 §

arbetsrådet och om undantagstillstånd inom
arbetarskyddet (608/46).*Arbetsrådets utlåtande*

Arbetsrådet skall avge utlåtanden i frågor
som gäller tillämpningen eller tolkningen av
denna lag enligt vad som stadgas i lagen om

Denna lag träder i kraft den 23 november
1996.

6.

Lag**om ändring av 3 § lagen om hushållsarbetstagares arbetsförhållande**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras 3 § lagen den 16 december 1977 om hushållsarbetstagares arbetsförhållande (951/77) som följer:

3 §

Arbetsrådets utlåtande

Arbetsrådet skall avge utlåtanden i frågor som gäller tillämpningen eller tolkningen av

denna lag enligt vad som stadgas i lagen om arbetsrådet och om undantagstillstånd inom arbetarskyddet (608/46).

Denna lag träder i kraft den 23 november 1996.

7.

Lag**om ändring av 3 och 46 §§ arbetstidslagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i arbetstidslagen av den 9 augusti 1996 (605/96) 3 § och
fogas till 46 § ett nytt 3 mom. som följer:

3 §

Arbetsrådets utlåtande

Arbetsrådet skall avge utlåtanden i frågor som gäller tillämpningen eller tolkningen av denna lag enligt vad som stadgas i lagen om arbetsrådet och om undantagstillstånd inom arbetarskyddet (608/46).

46 §

Stadganden som upphävs

— — — — —
Stadgandena om maximiantalet övertidstimmor i de lagar som avses ovan i 1 mom. är dock i kraft till utgången av år 1996.

—————
Denna lag träder i kraft den 23 november 1996.

—————
Helsingfors den 4 oktober 1996

Republikens President**MARTTI AHTISAARI**Arbetsminister *Liisa Jaakonsaari*

1.

Lag

om ändring av lagen om arbetsrådet och om undantagstillstånd inom arbetarskyddet

I enlighet med riksdagens beslut

upphävs i lagen den 2 augusti 1946 om arbetsrådet och om undantagstillstånd inom arbetarskyddet (608/46) 13 § 2 mom., sådant det lyder i lag av den 12 januari 1979 (26/79), och *ändras* 1 §, sådan den lyder i lag av den 13 januari 1989 (34/89), och 9 § 1 mom., sådant det lyder delvis ändrat genom nämnda lag av den 12 januari 1979 och lag av den 8 januari 1993 (20/93), som följer:

Gällande lydelse

1 §

För handläggningen av frågor som angår arbetstid, semester, användning av barn och unga personer i arbete och arbetarskydd i övrigt och som uppkommer vid tillämpningen av lagar som anges *genom förordning* finns ett arbetsråd som lyder under arbetsministeriet.

9 §

Arbetsrådet åligger:

1) att avgöra, huruvida företag, inrättning, arbete eller arbetstagare av visst slag skall vara underkastad i 1 § nämnd lag;

2) att behandla och avgöra i 2 a kap. avsedda ansökningar om ändring i undantagstillståndsärenden;

3) att på begäran av en domstol, en arbetarskyddsmyndighet, arbetsgivarnas eller arbetstagarnas centralorganisationer, finansministeriet, kommunala arbetsmarknadsverket och kyrkans avtalsdelegation ge utlåtanden i frågor som angår tillämpningen av de lagar som avses i 1 §.

Föreslagen lydelse

1 §

För behandlingen av frågor som uppkommer vid tillämpningen av lagar som gäller arbetstid, semester, användning av barn och unga personer i arbete och arbetarskydd i övrigt finns ett arbetsråd som lyder under *vederbörande ministerium*.

9 §

Arbetsrådet har till uppgift

1) att på begäran av domstolar, arbetarskyddsdistriktens arbetarskyddsbyråer, arbetsgivarnas eller arbetstagarnas centralorganisationer, det ministerium som behandlar statens arbetsmarknadspolitik, kyrkans avtalsdelegation, kommunala arbetsmarknadsverket, landskapsstyrelsen i landskapet Åland eller kommunala avtalsdelegationen i landskapet Åland avge utlåtanden i frågor som gäller tillämpningen och tolkningen av de lagar som avses i 1 §, och

2) att behandla och avgöra i kap. 2 a avsedda ansökningar om ändring i undantagstillståndsärenden.

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

13 §

— — — — — (2 mom. upphävs) — — — — —
Befinnes det att arbetsrådets avgörande grundats på oriktiga uppgifter eller ha förhållandena efter det beslutet meddelats väsentligen förändrats, kan arbetsrådet utan hinder av tidigare beslut på ansökan upptaga ärende till prövning ånyo och däri meddela nytt avgörande. Arbetsrådets beslut i undantagstillståndsärende kan dock icke ändras med stöd av detta moment.

—————
Denna lag träder i kraft den 23 november 1996.
—————

2.

Lag**om ändring av 2 § semesterlagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras 2 § semesterlagen av den 30 mars 1973 (272/73) som följer:

Gällande lydelse

2 §

Avgörande av frågor som rör tillämpningen

På begäran av statens arbetarskyddsdistrikts arbetarskyddsbyrå, allmän åklagare eller arbetsgivares eller arbetstagares centralorganisation skall arbetsrådet avgöra, huruvida arbetsförhållande skall anses vara sådant, på vilket denna lag skall äga tillämpning.

Om part det yrkar, skall arbetarskyddsbyrån hänskjuta i 1 mom. nämnd fråga till arbetsrådet för avgörande, såframt saken icke eljest bör anses uppenbart klar.

Beror avgörande av ärende, som är anhängigt vid domstol, på hur ovan i 1 mom. nämnd fråga avgöres, kan domstolen hänskjuta frågan till arbetsrådet för avgörande, om den anser det nödigt eller part det yrkar och saken icke bör anses uppenbart klar. Domstolens utslag i saken gives först sedan arbetsrådets avgörande har tillställts domstolen.

Föreslagen lydelse

2 §

Arbetsrådets utlåtande

Arbetsrådet skall avge utlåtanden i frågor som gäller tillämpningen eller tolkningen av denna lag enligt vad som stadgas i lagen om arbetsrådet och om undantagstillstånd inom arbetarskyddet (608/46).

Denna lag träder i kraft den 23 november 1996.

3.

Lag**om ändring av 2 § lagen om samarbete inom företag**

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen den 22 september 1978 om samarbete inom företag (725/78) 2 § 6 mom.,
sådant det lyder i lag av den 21 december 1990 (1195/90), och
ändras 2 § 5 mom., sådant det lyder i nämnda lag av den 21 december 1990, som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §

Tillämpningsområde

— — — — —
På begäran av arbetsministeriet, *allmän åklagare* eller centralorganisationerna för arbetsgivare, arbetstagare eller funktionärer skall arbetsrådet avgöra om ett företag eller en inrättning skall anses vara av det slag att denna lag skall tillämpas därpå.

Är avgörandet av ett mål som är anhängigt vid domstol beroende av en fråga som avses i 4 mom., kan domstolen hänskjuta frågans avgörande till arbetsrådet om den anser det vara behövligt eller en part yrkar det. *Domstolen får då avgöra saken först sedan arbetsrådets avgörande har kommit den till handa.*

— — — — —
På begäran av domstolar, vederbörande ministerium eller arbetsgivarnas eller arbetstagarnas centralorganisationer skall arbetsrådet avge utlåtande om huruvida ett företag eller en inrättning skall anses vara av den arten att denna lag skall tillämpas därpå.

— — — — —
Denna lag träder i kraft den 23 november 1996.
— — — — —

4.

Lag**om ändring av 7 § lagen om skydd i arbete**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras 7 § lagen den 28 juni 1958 om skydd i arbete (299/58), sådant detta lagrum lyder delvis ändrat genom lag av den 11 juni 1993 (509/93), som följer:

Gällande lydelse

7 §

På anhållan av allmän åklagare eller behörig arbetarskyddsmyndighet eller arbetsgivarnas eller arbetstagarnas centralorganisation skall arbetsrådet avgöra om arbete bör anses vara sådant att denna lag skall tillämpas samt om lagens 4, 5 eller 6 § skall tillämpas.

Arbetarskyddsmyndigheten skall, om en part yrkar det, hänskjuta en fråga som nämns i 1 mom. till arbetsrådet, om inte saken annars skall anses vara uppenbart klar.

Beror avgörandet av vid domstol anhängigt mål av fråga, som nämnes i 1 mom., skall domstolen, om den finner det nödigt eller part det yrkar, hänskjuta frågan till arbetsrådet för avgörande och låta med beslutet i målet bero, till dess arbetsrådets avgörande tillställts densamma.

Föreslagen lydelse

7 §

Arbetsrådet skall avge utlåtanden i frågor som gäller tillämpningen eller tolkningen av denna lag enligt vad som stadgas i lagen om arbetsrådet och om undantagstillstånd inom arbetarskyddet (608/46).

Denna lag träder i kraft den 23 november 1996.

5.

Lag**om ändring av 14 § lagen om unga arbetstagare**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras 14 § lagen den 19 november 1993 om unga arbetstagare (998/93), sådant detta lagrum lyder i lag av den 14 juni 1996 (408/96), som följer:

Gällande lydelse

14 §

Avgörande av tillämpningsfrågor

Arbetsrådet skall på begäran av allmän åklagare, arbetarskyddsmyndigheten eller arbetsgivarnas eller arbetstagarnas centralorganisation avgöra om denna lag skall tillämpas på en ung person.

Arbetarskyddsmyndigheten skall på yrkande av den som saken gäller hänskjuta frågor som gäller lagens tillämpning till arbetsrådets avgörande, om saken inte annars skall anses uppenbart klar.

Föreslagen lydelse

14 §

Arbetsrådets utlåtande

Arbetsrådet skall avge utlåtanden i frågor som gäller tillämpningen eller tolkningen av denna lag enligt vad som stadgas i lagen om arbetsrådet och om undantagstillstånd inom arbetarskyddet (608/46).

—————
Denna lag träder i kraft den 23 november 1996.
—————

6.

Lag**om ändring av 3 § lagen om hushållsarbetstagares arbetsförhållande**

I enlighet med riksdagens beslut ändras 3 § lagen den 16 december 1977 om hushållsarbetstagares arbetsförhållande (951/77) som följer:

Gällande lydelse

3 §

Avgörandet av tillämpningsfrågor

På begäran av arbetarskyddsmyndighet, allmän åklagare eller arbetsgivares eller arbetstagares centralorganisation skall arbetsrådet avgöra, huruvida arbete skall anses vara sådant eller arbetstagare sådan, att denna lag skall tillämpas på dem.

Om vederbörande det yrkar, skall arbetarskyddsmyndighet hänskjuta i 1 mom. nämnd fråga till arbetsrådet för avgörande, såframt saken icke annars skall anses uppenbart klar.

Beror avgörandet av ärende, som är anhängigt vid domstol, på hur ovan i 1 mom. avsedd fråga avgöres, kan domstolen hänskjuta frågan till arbetsrådet för avgörande, om den anser det nödigt eller part det yrkar och saken ej annars skall anses uppenbart klar. Domstolens utslag i saken gives först sedan arbetsrådets avgörande har tillställts domstolen.

Föreslagen lydelse

3 §

Arbetsrådets utlåtande

Arbetsrådet skall avge utlåtanden i frågor som gäller tillämpningen eller tolkningen av denna lag enligt vad som stadgas i lagen om arbetsrådet och om undantagstillstånd inom arbetarskyddet (608/46).

Denna lag träder i kraft den 23 november 1996.

7.

Lag**om ändring av 3 och 46 §§ arbetstidslagen**

I enlighet med riksdagens beslut ändras i arbetstidslagen av den 9 augusti 1996 (605/96) 3 § och fogas till 46 § ett nytt 3 mom. som följer:

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

3 §

3 §

*Utlåtandet av arbetsrådet**Arbetsrådets utlåtande*

På begäran av en domstol, ett arbetarskyddsdistrikts arbetarskyddsbyrå, en centralorganisation för arbetsgivare eller arbetstagare, finansministeriet, kyrkans avtalsdelegation, kommunala arbetsmarknadsverket, länsstyrelsen i landskapet Åland eller kommunala avtalsdelegationen i landskapet Åland ger arbetsrådet utlåtanden om tillämpningen och tolkningen av denna lag.

En domstol kan begära utlåtande av arbetsrådet på eget initiativ eller om en part yrkar det.

Arbetsrådet skall avge utlåtanden i frågor som gäller tillämpningen eller tolkningen av denna lag enligt vad som stadgas i lagen om arbetsrådet och om undantagstillstånd inom arbetarskyddet (608/46).

46 §

Stadganden som upphävs

Stadgandena om maximiantalet övertidstimmar i de lagar som avses ovan i 1 mom. är dock i kraft till utgången av år 1996.

Denna lag träder i kraft den 23 november 1996.

